

МАСОВІ ВІДКРИТІ ОНЛАЙН КУРСИ ЯК ЗАСІБ РЕАЛІЗАЦІЇ НЕПЕРЕРВНОСТІ ОСВІТИ

*Бондаренко Л. В., кандидат педагогічних наук, ст. викладач
Миколаївський національний аграрний університет*

Неперервність освіти – не тільки актуальна теза багатьох європейських документів, а й вимога сьогодення. В умовах надшвидкого застарівання знань виникає потреба у постійному і неперервному здійсненні підвищенні кваліфікації науково-педагогічних працівників вищих навчальних закладів, зокрема, в галузі можливостей використання нових інформаційно-комунікаційних технологій, мобільних пристроїв та іншої техніки в освітньому процесі, нових освітніх технологій або їх сучасної інтерпретації з врахуванням актуальних засобів навчання. Але проблема реалізації неперервності освіти є особливо актуальною за умов необхідності безвідривності від навчально-виховного процесу, багатоаспектної діяльності науково-педагогічного працівника, його залучення до численних заходів та програм як у ВНЗ, так і поза його межами. За цих обставин одним із найоптимальніших шляхів отримання нових знань та навичок є масові відкриті онлайн курси.

Дослідженню масових відкритих курсів присвячені праці зарубіжних вчених С. Брауна, Дж. Сіменса, Б. Стюарта, С. Кормь, в Україні їх ґрунтовним дослідженням займаються В. Кухаренко та К. Бугайчук, а також проблемі присвячені окремі праці Г. Кузьменко, О. Хорольського, М. Нікіцької, В. Сацика та група розробників програми Prometheus.

Мета даної публікації – описати особливості організації масових відкритих онлайн курсів, виокремити їх переваги та недоліки в контексті реалізації неперервності освіти науково-педагогічних працівників.

Серед ознак масових відкритих онлайн курсів, що розкривають їх сутність, відповідно до назви виділяють такі основні: масовість – велика кількість учасників; відкритість – безкоштовний, доступний будь-кому в будь-який момент, незалежно від дати початку і завершення; відкритість – використовує відкриті ресурси, тобто відкрите програмне забезпечення та безкоштовні сервіси мережі Інтернет; формат онлайн – розміщений в мережі Інтернет, результати роботи в курсі доступні всім користувачам мережі, навіть після його завершення; має ознаки курсу – чітко структурований, має правила спільної роботи, мету, завдання тощо.

Одне із найголовніших питань, що турбує керівників навчальних закладів, які прагнуть до неперервності освіти свого колективу, це – доступність використання технології науково-педагогічними працівниками, які позитивні сторони проходження таких курсів, які перешкоди і проблеми можуть виникати. Перш за все, необхідно звернути увагу на те, що масовий

відкритий онлайн курс організований таким чином, що у ньому викладач (тьютор) не вимагає від слухача постійної активної навчальної діяльності, не контролює, а лише допомагає організувати власну траєкторію навчання. В таких курсах кожен слухач власноруч обирає комфортний для себе темп навчання і бере на себе відповідальність за систематичне виконання завдань курсу, його успішне засвоєння, що вимагає від нього високого ступеня самоорганізованості, дисципліни і усвідомлення необхідності підвищення власної кваліфікації. Організатори масових відкритих курсів зазвичай видають сертифікати про їх проходження, або й певні документи, що можуть бути зараховані у якості підтвердження вивчення певних дисциплін/модулів/тем в рамках інших навчальних програм. Якщо ж слухач має власну мету навчання, відмінну від мети курсу, чи бажає вивчати матеріали масового відкритого курсу частково, то він не обов'язково отримає сертифікат про успішне вивчення курсу (або ж у сертифікаті будуть зазначені окремі теми), але формат відкритих курсів у цьому випадку не забороняє участь у них, тобто такі курси дають можливість вибірковості у виборі власної освітньої траєкторії.

На жаль, масові відкриті курси, які передбачають автоматизований контроль і незалежність слухача від інших учасників курсу, мають слабкі зв'язки між тими, хто навчається, що фактично позбавляє слухача курсу можливості активного обміну досвідом із колегами, що зацікавлені у тому ж колі питань в рамках проходження курсу.

Одна із перших в Україні платформ, що пропонує слухачам масові відкриті онлайн курси різних напрямів є освітній проект Prometheus [1]. Серед відкритих курсів платформи можна знайти різну тематику, як вузькоспеціалізовану, так і загального значення, що буде корисною для розширення кругозору науково-педагогічного працівника, покращення його управлінських якостей, навичок володіння інформаційно-комунікаційними технологіями (зокрема, засоби візуалізації), проведення та аналізу соціологічних досліджень, розвитку комунікативних навичок, зокрема, можливості вдосконалення володіння англійською мовою, утвердження громадської позиції та розвиток суспільства та державності України.

Вже багато років функціонує освітнє середовище, що містить добірку дистанційних курсів, які все більше набувають масовості, під керівництвом професора В. Кухаренко на базі НТУ «ХПІ» [2]. Ці курси розраховані саме на педагогічних та науково-педагогічних працівників і присвячені тематиці розробки та експертизи дистанційних курсів, впровадження технологій дистанційного навчання в освітніх закладах, використанню соціальних сервісів, проектуванню електронного навчання, підготовці тьютора, куратора змісту та ін.

Наразі існує декілька найбільш популярних платформ, що містять добірки масових відкритих онлайн курсів, створених у єдиному форматі: у США - edX (<https://www.edx.org/>), Udacity (<https://www.udacity.com/>), Coursera (<https://www.coursera.org/>), Canvas Network (<https://www.canvas.net/>); у

Німеччині - Iversity (<https://iversity.org/>); Великобританії - Open University (<http://www.open.ac.uk/>); в Іспанії: Crypt4you (<http://www.crypt4you.com/>) та ін. країнах.

У зв'язку із стрімким розвитком нової технології з'явилась необхідність у агрегаторах масових відкритих онлайн курсів, які дозволяють переглядати каталог доступних курсів із різних платформ, різних розробників, користуватись засобами навігації та пошуку (обирати курси за тематикою, розробниками, спеціалізаціями тощо); порівнювати курси завдяки рейтингам та відгукам слухачів курсів; формувати індивідуальну траєкторію навчання (завдяки створенню власного аккаунта, інструментам нагадування про початок курсу тощо). Ознайомитись із найпопулярнішими агрегаторами МВОК можна, звернувшись до таких джерел: coursebuffet.com, degreed.com, academicearth.org, mooc.studentadvisor.com, knollop.com, eclass.cc, class-central.com, coursetalk.org, mooc-list.com, moocivity.com. Крім того, за підтримки Європейського Союзу функціонує платформа European Multiple MOOC Aggregator (<https://platform.europeanmoocs.eu/>), яка систематизує європейські МВОК.

Таким чином, узагальнюючи вищевикладений матеріал, визначимо серед основних недоліків масових відкритих курсів в контексті неперервності освіти науково-педагогічного працівника наступні: відсутність контролю графіку навчання, відносна однотипність завдань курсу, що передбачає автоматизований контроль, обмеженість зворотнього зв'язку із викладачем та активної групової взаємодії із іншими учасниками курсу; документ, що видається по завершенні курсу, не розглядається як свідоцтво про підвищення кваліфікації на рівні нашої держави та може бути врахований лише в рамках вимог певного навчального закладу; у таких курсах важко відслідкувати самостійність виконання завдань курсу конкретним слухачем. Разом із тим, участь науково-педагогічних працівників у масових відкритих онлайн курсах, особливо таких, що надаються міжнародними платформами, забезпечує можливості вибору найактуальніших і якісних навчальних матеріалів, викладачів, навчальних закладів інтеграцію із світовим освітнім простором; формування власної освітньої траєкторії в залежності від фаху, особливостей професійної діяльності та власних інтересів; вільний вибір місця та часу підвищення кваліфікації.

Перспективами подальших досліджень є створення добірки закордонних масових відкритих курсів, що можуть бути корисними для реалізації неперервної освіти науково-педагогічних працівників вищих навчальних закладів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Prometheus [Електронний ресурс] : громадський проект масових відкритих онлайн-курсів. Режим доступу: <https://prometheus.org.ua/> - Дата останнього доступу: 25.04.2017 р. – Назва з екрану.

2. Дистанційні курси НТУ "ХП" [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://dl.kharkiv.edu/> - Дата останнього доступу: 25.04.2017 р. – Назва з екрану.